

**Україна в боротьбі
за збереження
державної
незалежності 1918
р.-1921 р.**

План

1. Брестський мирний договір.
2. Конституція УНР.
3. Гетьманський переворот.
4. Українська Держава.
5. Утворення ЗУНР.
6. Українсько-польська війна 1918 р.- 1919 р.
7. Акт Злуки УНР ТА ЗУНР.
8. Прихід до влади Директорії.
9. Друга радянсько-українська війна. Окупація військами Антанти півдня України.
10. Повстання М. Григор'єва.
11. Денікінський режим в Україні.
12. Білшовицький режим в Україні.
13. Конституція УСРР 1919 р.
14. Перший „Зимовий похід”.
15. Варшавська угода.
16. Польсько-радянська війна на території України.
17. Другий „Зимовий похід”
18. Холодноярська республіка.
19. Персоналії: Дмитро Вітовський ,Євген Петрушевич ,Павло Скоропадський, Симон Петлюра, Нестор Махно , Християн Раковський.

Брестський мирний

договір

27 січня(9 лютого) 1918 р. –УНР, Німеччина та її союзники, Брест-Литовськ.

-Німеччина і Австро-Угорщина зобов'язались допомогти УНР відновити контроль над усією територією держави. Надати Україні с/г машини , вугілля ,сіль та інші дефіцитні товари.

-Уряд УНР узяв зобов'язання поставити до Німеччини і Австро-Угорщини певну кількість сільськогосподарської продукції.

Поклав початок міжнародно-правовому визнанню України як незалежної держави, хоч така незалежність і була обмеженою.

Конституція

УНР

Прийнята Центральною Радою 29 квітня 1918 року, в останній день існування. Складалась з 83 статей, які об'єднані у 8 розділів.

- Проголошувала державну незалежність і територіальну цілісність України, рівність прав громадян, демократичні свободи.

- Республіка мала бути парламентською зі Всенародними Зборами як вищою законодавчою владою (без посади президента).

- Передбачався земельний адміністративно-територіальний устрій з широким місцевим

самоуправлінням у всіх вісках і землях, зокрема, декларативність положень, невизначеність функцій органів влади та їхніх взаємовідносин, невизначеність території УНР

Гетьманський переворот

Гетьман-Павло
Скоропадський.

Україна-Українська
Держава.

Уряд – Рада міністрів.

Під час перевороту
було розформовано
Галицький курінь
Січових стрільців, що
охороняв приміщення
ЦР і намагався дати
відсіч німецьким
частинам.

Українська держава

Рада міністрів – голова Ф. Лизогуб

Перший документ - „Грамота до всього українського народу“

-Реформовано військові частини

-16 жовтня 1918 р. –відновлення козацтва в Чернігівській, Полтавській губерніях та на Слобожанщині.

-Розширювались міжнародні контакти

-Зміцнено судову систему

зунр

Представники австрійських властей у Львові погодилися на передачу влади Українській Національній раді.

Тоді ж було прийнято назву нової держави – **Західноукраїнська Народна Республіка (ЗУНР)**

Прихід до влади

Директорії

Директорія – тимчасовий орган УНР, утворений для повалення Павла Скоропадського. **Склад:** В. Винниченко-голова, С. Петлюра –головний отаман, П. Андрієвський, А. Макаренко, Ф. Швець- члени Директорії.

Утворена **14 листопада 1918 р.**

14 грудня 1918 р.- приходить до влади.

1-ий програмний документ- **груднева Декларація.**

Суть:

1-ий етап:

- розв'язання аграрного питання
- скасування робітничого законодавства гетьманської держави.
- відновлення 8-годинного робочого дня, діяльності профспілок.

2-ий етап:

Створення владних структур

3-ій етап:

- Конгрес трудового народу, як форма тимчасового революційного представництва трудящих мас, що матиме всі верховні права у розв'язанні політичних і економічних питань.

Початок польсько-української

війни сутички між польськими і українськими військами у Львові почалися 1 листопада, а 5 листопада ворогуючі сторони розділяла лінія фронту, що проходила вулицями міста.

Розгорнулась боротьба за залізничний вузол-Перемишль.

Протягом листопада – грудня 1918 р. польські війська заволоділи 10 із 59 повітів, що були під владою ЗУНР. У свою чергу румунські війська окупували частину Буковини, Угорщина зміцнила контроль над Закарпаттям.

Проте більшість земель залишилась під контролем уряду ЗУНР.

„Листопадовий зрив” у Львові.

Організація держави на західноукраїнських землях

22-26 листопада
відбулися вибори
депутатів Української
Народної ради.

Президент ЗУНР –
голова Української
Народної ради, **Євген
Петрушевич**.

У квітні 1919р.-аграрна
реформа, яка
забезпечувала
соціальну стабільність у
державі.

Акт Злуки УНР і ЗУНР і створення

УГА
1) Проголошено 22 січня 1919 р., у Києві на майдані біля Софіївського собору.

ЗУНР дістала назву Західна Область Української Народної Республіки (ЗО УНР) і отримала повну автономію.

2) Створення Української Галицької армії

Загальна мобілізація і формування нових військових частин відбувалися швидко та організовано. До весни 1919 р. у складі УГА було понад 100 тис. чол. Спроби УГА відбити Львів провалилися.

У квітні 1919 р. розпочався наступ польських військ. Його підтримала Румунія, що захопила частину галицького Підкарпаття. Спроба УГА зупинити наступ на Золотій Липі завершилась невдачею. Українські війська відступили до річки Збруч.

Чортківська офензива(прорив, наступ)

Командуючий УГА – О. Греков.

7 червня розпочав наступальну операцію. 25 тисяч українських солдатів і офіцерів примусили відступити більш ніж 100-тисячну польську армію. Ведучи безперервні бої протягом трьох тижнів УГА виснажилася. 28 червня контрнаступ польських військ – УГА відступали. Протягом першої половини липня поляки знову окупували Східну Галичину, відтіснивши УГА до Збруча.

Конституція

6 січня 1919 р. УНР-УСРР

29 січня 1919 р. - Тимчасовий робітничо-селянський уряд України-Рада народних комісарів-голова **Християн Раковський**

Створювалися органи придушення опору противників радянської влади-ВУНК, очолювана Ісааком Шварцем, а з 2 квітня 1919 р.- Мартин Лаціс.

Проект першої Конституції УСРР розглянули і детально обговорили українські більшовики на своєму ІІІ з'їзді, а **14 березня 1919 р.** ІІІ Всеукраїнський з'їзд рад України затвердив його як основний закон республіки. Конституція УСРР 1919 р. визначила основи державного ладу, державного устрою, компетенцію органів влади, виборчу систему, права і свободи громадян. Складалася вона з 3 розділів, 3 підрозділів та 35 статей.

„Воєнний

Березень 1919 р. IV з'їзд КП(б)У

проголосив курс на „швидке ,рішуче і тверде здійснення економічної диктатури пролетаріату”

На початку 20-х років спроба переходу до комунізму обернулась повним крахом економіки –відмовились від цього курсу , а те, що відбувалось в попередні роки, почали пояснювати як вимушену, викликану обставинами воєнного часу політику.

Друга радянсько –українська війна. Окупація військами Антанти півдня України.

Наступ більшовицьких військ з нейтральної зони в Україну , в якому брали участь військові частини з РСФРР, розпочався наприкінці листопада, тобто тоді , коли війська Директорії були під Києвом і вирішувалася доля гетьманського режиму. Антанта спробувала взяти під свій контроль південь України. Загальна кількість антантівських військ- 60 тисяч. Між військами УНР та білогвардійцями зростало напруження , збройні сутички. У містах півдня України запанувала анархія. Більшість населення вороже зустріла війська Антанти. Їхня орієнтація на білогвардійщину викликала незадоволення українських лівих соціалістичних партій, що активно включилися в боротьбу з іноземцями ,організовуючи підпілля та партизанські загони.

Повстання М. Григор'єва

Причини:

- Незадоволення більшовицькими експериментами в економічному , політичному, культурному житті.
- Політика „воєнного комунізму”
- Національна інтелігенція незадоволена проявами шовінізму з боку членів більшовицької партії, військових.
- Незадоволені селяни виступали проти більшовицького режиму , але їхня політика не змінилась.

9 травня 1919 р. спалахнуло одне з найбільших антибільшовицьких повстань на чолі з М. Григор'євим.

Повстанці захопили Катеринослав , Черкаси , Олександрівськ , Миколаїв, Херсон. Наприкінці травня заколот було ліквідовано. У липні майже всю територію України охопили повстання. Більшовицький режим доживав останні дні.

Денікінський режим

Денікінщина захищала інтереси перш за все великоруських поміщиків і підприємців, які добивалися реставрації імперських порядків у дещо реформованому вигляді. Вони не мали на меті збереження української національної держави. Прагнули знищити всі сліди існування не лише УСРР, а й УНР.

- Відновлювалось національне гноблення
- Заборонена українська мова
- Припинила діяльність Українська академія наук
(заснована у листопаді 1918 р.)
- Влаштовано 400 єврейських погромів

Денікінці установили режим терористичної диктатури. Своїми розправами контррозвідка сіяла

Конституція УСРР 1919 р.

14 березня 1919 р. – III Всеукраїнський з'їзд Рад.

Конституція УСРР визначила основи державного ладу, державного устрою, компетенцію органів влади, виборчу систему, права і свободи громадян. Складалася вона з 3 розділів, 3 підрозділів та 35 статей.

Основні постанови:

- соціальна основа держави - диктатура пролетаріату.
- політична основа - влада рад робітничих, селянських та червоноармійських депутатів.

-

Перший „Зимовий похід”

Перший зимовий похід — похід Армії Української Народної Республіки тилами Червоної та Добровольчої армій під проводом **Михайла Омеляновича-Павленка та Ю.**

Тютюнника (6 грудня 1919 р. — 6 травня 1920 р.) Наприкінці листопада 1919 року рештки Наддніпрянської Армії УНР (Галицька армія, через зрадницьке замирення Петлюри з поляками, змушена була після 6 листопада 1919 р. увійти до складу російської армії генерала Денікіна) опинилися у так званому «трикутнику смерті»

Варшавська угода

Перебуваючи в безнадійному становищі, уряд УНР змушений був шукати угоди з Польщею для боротьби проти спільного ворога.

- Польська держава визнавала право УНР на незалежне існування

- Директорія та С. Петлюра визнавалися найвищою владою в Україні

- Польща одержувала території Східної Галичини, Західної Волині ,Холмщини ,Підляшшя ,Полісся .

Такі умови викликали протести. Тоді ж, **21 квітня 1920 р.**, у Варшаві було укладено таємну військову конвенцію ,що передбачала спільні воєнні дії проти більшовиків.

Радянсько-польська війна та

Україна

У будівництві польсько-українським військам протистояли радянські частини Західного фронту, а також Південно-Західного фронту. На початковому етапі польська армія і частини УНР були провідними. Проте наступ було зупинено. Масового антибільшовицького повстання не сталося.

Польський окупаційний режим

- На території України, захопленої польськими військами, встановлювався окупаційний режим, створювався польський адміністративний апарат, що організовував вивезення до Польщі демонтованого промислового устаткування, товарів і сировини.

- Вплив адміністрації УНР був обмежений.

- На Волині та Поділлі представників української адміністрації взагалі не було.

Населення ставилося вороже до окупаційної влади. Вибухали селянські повстання.

Контрнаступ радянських військ

Прагнучи запобігти воєнно-політичного краху, міністр закордонних справ Англії лорд Керзон пропонував Росії перемир'я з Польщею. Польські війська мали відійти за так звану „лінію Керзона” визнану в грудні 1919 р. Антантою східним кордоном Польщі. Радянський уряд відкинув вимоги Керзона. Наступ радянських військ продовжувався і після 22 липня 1920 р., коли польський уряд від свого імені запропонував розпочати мирні переговори. Червона армія мала на меті оволодіти варшавським регіоном.

Закінчення радянсько-польської війни

Польща повела переговори з Радянською Росією і **12 жовтня 1920 р.** уклала з нею перемир'я.

Ризький мир

18 березня 1921 р.

-Польща визнавала існування УСРР

-До складу Польщі відійшли: Холмщина, Підляшшя, Зх. Волинь і Зх. Полісся, Сх. Галичина.

-Інші частини правобережжя ввійшли до складу УСРР

-Польський уряд зобов'язався гарантувати

мовні і релігійні права українців в Польщі

„Другий Зимовий похід”

З інтернованих бійців УНР у польських таборах були сформовні загони добровольців, названі Українською повстанською армією. У листопаді 1921 р. ці загони розгорнули наступ в Україну, що одержав назву Другого Зимового походу або Листопадового рейду.

Біля містечка Базар на Житомирщині учасники рейду були оточені і розбиті. Це сталося 23 листопада 1921 р. Другим Зимовим походом закінчилася збройна боротьба військ УНР за незалежність України.

Холодноярська республіка

(1919–1922) — невизнане державне утворення на території України (на той час УНР), у Чигиринському районі Черкаської області, в районі лісового урочища Холодний Яр, зі столицею в селі Мельники. В 1918 — 1922 роках православний Мотронинський монастир став осередком українського повстанського руху проти загарбників (німецьких окупантів та російських «білих» і «червоних» інтервентів), який очолювали **брати Чучупаки**. В зв'язку з революцією, жителями села Мельники, на прохання ігумені, щоб вберегти Монастир від пограбування, було створено загін самооборони Мотронинського монастиря під керівництвом **Олекси Чучупака**, в 1919 році, загін перетворився на полк, а **Василя Чучупака** було обрано командиром полка (до цього він був прапорщиком Російської імператорської армії, а ще раніше — сільським вчителем). Його брат Петро Чучупак став начальником штабу полку. Під час окупації України денікінцями полк брав участь у вигнанні їх з Черкас. Згодом утворилась Холодноярська республіка, територія якої охоплювала понад 25 навколишніх сіл та мала близько 15-тисячну селянську повстанську армію, бійці якої називали себе козаками, а своїх командирів — отаманами.

Дмитро Вітовський

6 листопада 1887 р. Перший військовий міністр УНР. У 1906 р. Вітовський став членом Української радикальної партії, яка ставила своєю кінцевою метою незалежність соборної української держави. Один із засновників спортивно-патріотичних товариств – "Січей" та "Соколів". У липні 1910 р. він був заарештований за участь у несанкціонованому вічі студентів, які домагалися відкриття у Львові українського університету. 22 січня 1919 року Вітовський брав участь в проголошенні соборності України біля собору Святої Софії. 12 лютого 1919 року творець української армії Д. Вітовський подав у відставку, а амбітний Є. Петрушевич її прийняв. Весною 1919 року Державний Секретаріат відрядив полковника Вітовського на світову конференцію в Парижі. Він згодом став активним діячем проводу УПА, у 1946 р.

Євген Петрушевич

(1863-1940рр.) - політичний і державний діяч, один із керівників Української революції 1917-1920 рр. У 1907-1918 рр. - посол до австрійського парламенту, заступник голови Українського парламентського представництва. З 1910 р. - депутат Галицького сейму. Під час Першої світової війни - член Головної Української Ради та Загальної Української Ради. **19 жовтня 1918 р.** - проголосив створення ЗУНР, **4 серпня 1919 р.** - президент Західноукраїнської Національної ради. Після проголошення 22 січня 1919 р. Акта Злуки УНР і ЗУНР- член Директорії УНР. У 1919 р. через політичні суперечності з С. Петлюрою він покинув Кам'янець-Подільський і виїхав до Відня. 15 березня 1923 р. після рішення Ради послів Антанти про передання Східної Галичини (Галичина) Польщі уряд Є. Петрушевича припинив свою діяльність. До кінця свого життя він перебував в еміграції в

Павло Скоропадський

29 квітня 1918 р. –останній гетьман України.

Гетьман сформував новий уряд - Раду міністрів. Був налагоджений дієздатний адміністративний апарат. У липні 1918 р. був розроблений «Проект загальних основ земельної реформи». Здійснена спроба створення національної армії. Реформована банківська мережа . Були обмежені демократичні права і свободи. Боротьба за міжнародне визнання Української держави. Найважливішими напрямками зовнішньої політики були:

- союз із Німеччиною, з якою були встановлені дипломатичні відносини;
- встановлення дипломатичних відносин з іншими країнами
- дипломатична боротьба з Австро-Угорщиною, що намагалася анексувати (захопити) східногалицькі землі та Холмщину.

14 грудня 1918 р. відрікся від влади.

Симон Петлюра

1879 — 1926

Політичний, військовий діяч України, який очолює Директорію УНР. 1900 рік позначений вступом в революційну українську партію. З тих пір почалася його активна партійна діяльність. Трохи пізніше виступив одним із засновників, а потім і лідерів соціал-демократичної робітничої партії. Коли ж у 1917 році була проголошена УНР, недовго пропрацював в уряді на посаді військового секретаря. У 1918 році, після державного перевороту Скоропадського, став відомий як найяскравіший представник опозиції режиму диктатури. Після відновлення УНР, управління було передано Винниченку. А в лютому 1919 року майже вся повнота влади перейшла до Петлюри.

За період правління було зроблено кілька реформ, переважно військових. Він сформував армію, яка виступала проти захоплення України Червоною Армією. Проводячи війну з Польщею, програв, після чого емігрував з УНР в 1920 році. Потім з Польщі Петлюра переїхав в Угорщину, Австрію, Швейцарію, Францію. В Парижі 25 травня 1926 року Петлюра був убитий

Нестор Махно

1888-1934

Один з лідерів анархістського руху в Україні.

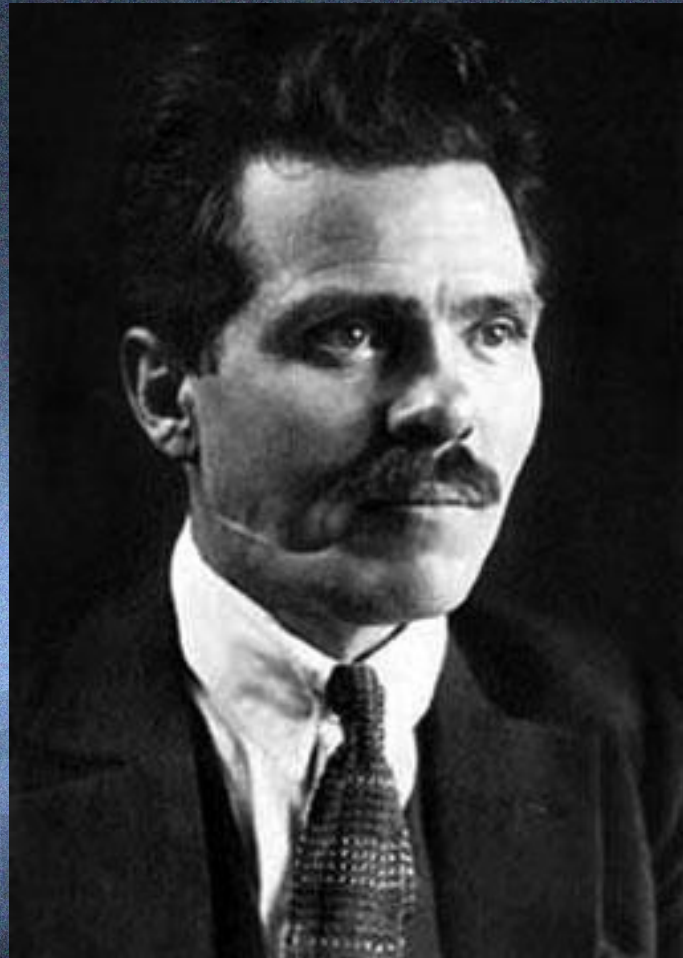
Народився у селі Гуляйполе (тепер місто у Запорізькій області).

1906 — приєднується до гуртка анархістів-комуністів «Спілка бідних хліборобів»

1919 — у спілці з Червоною Армією воює проти денікінців

вересень 1919 — створює революційну повстанську армію

листопад 1920 — серпень 1921 — активно воює з більшовиками. Здійснює походи по Азовському побережжю на Дон і у Поволжя.

Християн Раковський

1873-1938

Християн Георгійович
Раковський

Голова Ради народних комісарів і народний комісар зовнішніх справ УСРР протягом 1919-1923 р.р. Румунський підданий, у 1917 р. емігрував до Росії і став членом більшовицької партії. З 23 травня до 7 жовтня 1918 р. - голова делегації РРФСР з Українською державою. 25 січня 1919 р. - голова Раднаркому і нарком зовнішніх справ УСРР. У 1922 р. критикував Й. Сталіна, який тоді був наркомом національностей РРФСР, за втручання у внутрішні і зовнішні справи УСРР. Сприяв відкриттю повноважних дипломатичних представництв УСРР за кордоном (в РРФСР, Польщі, Австрії, Туреччині, Литві та Латвії) . У 1923-1925 рр. був послом ССРР спочатку у Великобританії, а у 1925-1927 рр. – у Франції. У 1928 р., після повернення у Москву, почав формувати опозицію і був виключений з більшовицької партії і відправлений у заслання. У 1934 р. підкорився партійній дисципліні і повернувся в Москву, але у 1936 р. був знову заарештований за шпигунську діяльність і в 1938 р. розстріляний.